

«Menuets» – tā jau ir klasika!

Šogad leģendārajai latviešu grupai «Menuets» aprit apaļi trīsdesmit gadi, kas ir ilgs laiks cilvēka mūžam, nemaz nerunājot par tik modei pakļautu jomu, kāda ir rokmūzika. Kopš 1968. gada, kad oficiāli 4. novembrī dibināts ansamblis, ir mainījies sastāvs, profesijas, mūziķu matu daudzums un krāsa, taču nemainīgs palicis repertuārs — Imanta Kalniņa dziesmas. Īstenībā tā ir liela varonība būt par instrumentu, iemiesojot cita cilvēka idejas, nevis censties atskaņot pašam savas dziesmas. Tā, lūk, visus šos gadus vārdi «Kalniņš» un «Menuets» ir nesaraujami saistīti, baudot neviltotu publikas mīlestību. «Menueta» jubilejas albuma «Kamēr saule vēl nenoriet» prezentācijā 3. jūlijā klubā «Kabata» bija aizkustinoši vērot, kā bijušie hipiji kopā ar saviem bērniem, tagadējiem hipijiem, dzied līdzi, zinot vārdus un melodijas. Jo tas latviskums, mums tuvā pasaules izjūta, kas atspoguļojas Kalniņā un «Menuetā», ir pats galvenais. Ne velti daži tās dēvē par šā gadsimta tautasdziesmām.

Tagadējais teiksmām apvītais kolektīvs sākas kā vienkārša Jūrmalas skolēnu grupa, kur spēlē brāļi Sējāni, brāļi Bartaševiči, dzied Andris Kronbergs un Adrians Kukuvas. Kad viņi 1969. gadā jau kā «Menuets» uzvar kādreiz tik populārā jaunā mūziķu televīzijas konkursā «Ko tu proti?», puisis pamana skaņu režisors un obojists Jānis Blūms, kurš sākumā kļūst par padomdevēju, vēlāk grupas līdztiesīgu dalībnieku. Droši vien Blūma iniciatīva un sakari ir tie, pateicoties kuriem par «Menueta» repertuāra pamatu šajā laikā kļūst Imanta Kalniņa dziesmas, kurām piemīt savdabīgs aizliegtās mūzikas statuss — to tolaik atskaņoja vienīgi grupa «2xBBM» (1968 — 1970), kuras koncertus šad tad un beidzot pilnībā aizliedza padomju varas iestādes. Viņu skandētās dziesmas kopš tā laika iestudē «Menuets», kam turpmāk arī tiek veltīta dumpīgo jauniešu sajūsma un atbalsts.

Septiņdesmito gadu sākumā par grupas pastāvīgajām dalībniecēm kļūst aktrise un dziedātāja Inese Pabērza un flautiste Baiba Jagere, un nu «Menuetā» sāk attīstīties arī liriskā un romantiskā stīga. Paliekošu vietu iegūst Kukuvasa un Pabērzas liriskie dziedājumi, piemēram, dziesmā «Viņi dejoja vienu vasaru» vai «Tornī pulksten's skaita mirkļus». Latviešu vājība uz vokālajiem duetiem ir sen zināma! Pateicoties skanējuma profesionālismam, «Menuets» «izlien» no pagrīdes, uzstājoties «Liepājas dzintarā», Somijā, Portugālē, toreiz Demokrātiskajā Vācijā, bet īsts pagrieziena punkts ir 1977. gads, kad klajā nāk grupas skaņuplate «Dzeguzes balss». Tajā iekļauti «Menueta» lielākie grāvēji, kas dzīvo kopš sešdesmito gadu beigām un ir tuvi un mīļi šobaltdien. Tāpēc šis vissavienības skaņu firmas «Melodija» izdots vinila ripulis joprojām daudziem glabājas plauktā goda vietā, kaut diskogrāfijas sarakstu papildinājuši jau divi diski «In Memoriam» (1996. gadā) un tagad arī «Kamēr saule vēl nenoriet».

1978. gadā grupu pamet Adrians Kukuvas, bet Inese Pabērza sāk cītīgi strādāt Valmieras teātrī. Pēc laika Juris Kulakovs, kurš ir «menuetists» kopš septiņdesmito gadu vidus, kopā ar brāļiem Sējāniem nodibina «Pērkonu». «Menueta» pastāvēšanu sarežģī fakts, ka Imants Kalniņš vairs neraksta jaunas dziesmas, un, lai tās izlūgtos, Jānis Blūms dodas pie komponista uz Vecpiebalgas lauku mājām, lai par siena pļaušanu kā algu saņemtu jaunas melodijas. Kā liels pārsteigums nāk 1980. gads, kad «Mikrofona» aptaujā «Menueta» «Dziesma, ar ko tu sāksies?» no cikla «Cilvēks, kas smejas» iegūst otro vietu. Iespējams, pēc vēstuļu skaita tā būtu bijusi arī pirmā, taču padomju iestādes diez vai to pieļautu. Turpinoties represijām, 1982. gadā seko pilnīgs uzstāšanās aizliegums «Menuetam», vēlāk grupu piemeklē jauns trieciens — Jāņa Blūma traģiskā nāve 1986. gadā, un gadu vēlāk viņa piemiņai par godu «Menuets» sanāk uz vairākiem koncertiem.

Līdz ar Latvijas Atmodu jaunu elpu iegūst arī «Menuets» — 1994. gadā mūziķi uzstājas «Liepājas dzintarā», nākamajā gadā dodas Latvijas koncertturnejā, iznāk labāko dziesmu izlase «In Memoriam», un pagājušā gada «Liepājas dzintarā» publika vairākas stundas nelaiž grupu prom no skatuves, kamēr nav nodziedātas pilnīgi visas zināmās dziesmas. Visā drīzumā «Menuets» būs klausāms Imantdienās Cēsīs, bet savu fantastisko jubileju viņi atzīmēs 29. augustā ar uzstāšanos Dzintaru koncertzālē un ar grāmatas iznākšanu.

Jaunās programmas iznākšanas svinību dienā «Menueta» dalībnieki bija jūtami satraukti, iestudējot tikko izdotās dziesmas, turklāt daži no viņiem tikai šajā dienā pilnībā noklausījās ierakstu. To vidū arī dziedātāja

Inese Pabērza, kas strādā Valmieras Drāmas teātrī par aktrisi, taču, šķiet, dziedot viņa sevi spēj izpaust pilnīgāk.

Inese Pabērza: — Individuāli es gribētu, lai man klājas labāk, saudzīgi izsakoties. Piemēram, es ieraugu lomu sarakstā Cālis vai Laupītāju meitene.

— Varbūt jums īstenībā vajadzēja izvēlēties dziedātājas, nevis aktrises karjeru, jūsu balss ir tik neparasta un latviešu mūzikā netipiska!

Inese: — Pajautājiēt Kulakovam, ko viņš par to teiks. Es zinu, viņš teiks — Inese, tikai nedziedi!

Juris Kulakovs: — Skaidrs, ka tā nav! Inesei ir ļoti labs balss tembrs.

Inese: — Tāpat kā teātrī visur citur ir izveidojušies zināmi stereotipi, ar ko es dzīves gaitā saskaros. Ir sievišķīgi dziedāt augstu, un nav jau arī tādu komponistu. Es, piemēram, dziedātu tādu repertuāru kā Marianna Feitfula, jo man ir tāda balss, bet kur es tā viena pati piepeši realizēšos?! Man nav tādas uzņēmības, man vajag kādu, kas uz to pamudina. Nav tā, ka es negribu, varu strādāt, jo esmu no darītājiem, bet, ja tam nav nekādas jēgas?! Es labāk dziedu mājās.

Adrians Kukuvas: — Tas jau ir pats galvenais, lai pašam patīk, tad jau arī citi atradīsies, kam patīk.

Juris Kulakovs: — Faktiski dziedātājam tā ir galvenā problēma, ka no dziedāšanas šobrīd izdzīvot nevar, tāpēc es Inesei to nenovēlu. Jābūt superprofesionālim, kas var strādāt studijā, un tāda vienīgā ir Akuratere, kas momentāni lasa no lapas.

— Bet vai tad aktieri var izdzīvot tikai no tēlošanas?

Inese: — Nu, redz', ka dzīvoju! Man ir sešdesmit latu alga ik mēnesi, un stāvu te kā briedis, turklāt vēl dziedu.

Juris Kulakovs: — Vismaz viņai ir regulāri un garantēti ienākumi atšķirībā no daudziem.

Inese: — Tas viss pa jokam, bet, ja runā par dziedāšanu, es vienmēr esmu ļoti bailīga. Ja tas viss būtu kaut kā citādi izvērsies, ja es piedalītos dziedošās izrādēs, tad viss būtu automātiski. Teātrī pamatā runājos bērnu balsīs un dziedu, un mana profesija ir tik atkarīga no visa kā...

— Par profesijām runājot, Raimonds sākumā «Menuetā» sita bungas, bet tagad tikai dzied, un bungas sit Ikars Ruņģis no «Pērkona».

Raimonds Bartaševičs: — Es šo jautājumu tā neizvirzu — es vienkārši piedalos «Menuetā». Es pats nezinu kāpēc. Īstenībā es varbūt pat negribu, bet man patīk. Es jūtu, ka šīs dziesmas darbojas pat pēc gadiem trīsdesmit. Es paklausījos vecos ierakstus — daudz kas ir šausmīgi naivi un absolūti ne tā. Tāpēc es nāku un dziedu tā, kā man liekas, ka jābūt akcentiem un garumzīmēm.

Pats es tagad pārku un pārdodu virtuves mēbeles un sadzīves tehniku, tāpat labiekārtoju cilvēkiem dzīvi. Bet «Menuets» nav nekāds hobijs, tā nav makšķerēšana, bet muzikāli sevi pilnīgi varu izteikt «Pērkonā». It kā nevajadzētu meklēt vēl kaut kādu nišu, kur ielīst, bet tā mūzika man liek piedalīties.

— «Menuets» atskaņo tikai Kalniņu; laikam komponistam ir grūti spēlēt ne savas dziesmas.

Juris Kulakovs: — Ja dziesmas man patīk, tad viss ir normāli, tāpat kā spēlēt Bēthoveni uz klavierēm — tur neko nevar labot. Man ir bijusi saskare ar pašdarbības komponistu, autodidaktu dziesmiņām, arī tur neko nevar pārtaisīt — harmonijas mainīšana neko neglābs. Vispār Imanta gabalos viss ir savā vietā, un jaunās plates aranžējumos mēs centāties atdarināt veco skaņu. Mums eksistē tā laika koncertieraksti, ko ņemām vērā. Speciāli nopirku vienu «Korg» tembru, kas atdarina sešdesmito gadu ērģelītes. No dziesmām vislielākos

kosmētiskos uzlabojumus piedzīvoja «Septiņas skumjas zvaigznes», jo es brīnījos, kāpēc nevienam nav ienācis prātā izmantot dažus 4. simfonijas faktūras elementus.

Inese: — Mums bija tāda pietāte pret katru uzrakstīto noti, ka neko nevarēja mainīt.

Juris Kulakovs: — Bet nav tādas lietas kā Imanta aranžējumu! Mums ir tikai klavieru pārlikums un melodija — kāda tur var būt pietāte!

Adrians: — Turklāt Imants pats citādi izjūt dziesmas. Kad viņš bija mūsu mēģinājumā, viņš paņēma sarkano pildspalvu un laboja — visu vajagot vienkāršāk. Pats smējās, ai, kādas muļķības tur sarakstītas. Tiešām, cilvēks taču mainās, un Imantam ir ļoti liela pieredze ar «Turaidas Rozi», un tagad viņš jūt citādi.

— Tagad jums Kulakovs ir savs cilvēks, bet kā viņš vispār nokļuva «Menuetā»?

Juris Kulakovs: — Vienkārši gari mati un apaļas brilles.

Adrians: — Mums Imants Paura aizgāja prom uz profesionāļiem, vajadzēja «savākt» taustiņnieku — Juris mācījās Mediņa koledžā. Viņš ienāca uzreiz ar savu «Pavasara atmodu», kas bija ļoti pārlicinoši, un uzreiz bija līderos iekšā.

— Vai «Pavasara atmoda» būs iekšā trešajā «Labāko dziesmu» izlasē?

Juris Kulakovs: — Ceturtajā. Bet, ja atgriežas pie iepriekšējā jautājuma, nekāda lielā uztraukuma mēģinājumos man nebija, kaut arī tas bija «Menuets». Taču atceros vienu koncertu Sporta pilī. Bija kaut kāds politiskās dziesmas festivāls, un, kad es tur ieraudzīju to drausmīgo pūli, man pie ērgelītēm sāka kāja trīcēt uz skaļuma pedāļa. Tā sakot, dabisks tremolo, un trīcēšana ilgi nepārgāja.

— Kā konkrēti tu skaidro «Menueta» ilggadību? Tu atnāci vēlāk, tavs skats noteikti ir nedaudz citāds.

Juris Kulakovs: — Te ir kolosāli cilvēki, izteiktas personības, un tā mūzika ir ko vērts!

Adrians: — Tuvu pie pilnības.

Juris Kulakovs: — Jā, es atceros, ka agrīnos gados mani ļoti fascinēja «Menuets». Kad iestājos Mediņos, skatījos kaut kādu koncertu no Dzintaru koncertzāles, redzēju Leonu (Sējānu), ārkārtīgi līdzīgu man — gariem matiem, domāju: mēs kā brāļi! Man likās, tā ir tā grupa, kurā ir vērts spēlēt.

Adrians: — Tagad man šķiet pilnīgi likumsakarīgi, kāpēc mani izsvieda no Dārziņiem, kāpēc es nogulēju solfedžo pēceksāmenu — tā mēs te sabīdāmies visi kopā, vienā vietā.

— Tomēr 1978. gadā tieši Kukuvas pamet grupu «Menuets»!

Adrians: — Pilnīgi pareizi, jo Imants tajā laikā neko vairs nedeķa, un tas brīdis bija beidzies.

Juris Kulakovs: — Vienkārši vajadzēja naudu, jo mēs taču neko nepelnījām.

Inese: — Teiksim, Blūmu Jānis tajā brīdī drusku iluzori domāja, vienmēr citēja Raini un mums teica, ka nauda noved nost no mērķa. Viss jau ir ļoti labi, tikai tiem cilvēkiem, kas jau kaut ko ir iedibinājuši savā dzīvē. Bet ja tev ir ģimene...

Adrians: — Tie bija divi gadi, kad mums bija tikai tas «Matisons», un neko jaunu Imants mums nedeķa.

Raimonds: — Tajā laikā radās «Pērkons». Nē, patiesībā Jurim bija «Arka», un «Zibens pa dibenu» tikai brieda. Patiesība ir tāda, ka Adrim pašam bija ko teikt, pašam savs projekts, un kāpēc ne?!

Inese: — Ir normāli — ja nav īsti ko darīt, vajag iztikas līdzekļus, cilvēks meklē ko citu. Un Blūms pie visa labā tomēr kļūdījās stratēģiski, jo mēs palikām pašdarbnieki. Profesionāļi brauca ar divdesmit koncertiem mēnesī, un viss bija kārtībā. Juris Kulakovs mums bija ienesis svaigas vēsmas gluži kā caurvējš, viss bija «baigi forši», bet nebija repertuāra. Tagad jau arī mums saka: vecas dziesmas.

— Bēthovenu spēlē jau divsimt gadu un par vecu mūziku nedēvē.

Adrians: — Kalniņš mūzikā ir tas pats, kas dzejniekiem Vācietis vai Ziedonis — klasika. Mana meita klausījās mēģinājumu un saka: ««Baigi foršās» dziesmas, vai tās ir jaunas?» Es saku — nē, meitiņ, tās ir vecas, vienkārši tādas, kuras tu neesi dzirdējusi. Mēs tagad esam cilvēki vidējos gados, dziesmas mūsos ir dziļi nogūlušās, varam pa vienai «ķeksēt» arī — mēģinājumos, ko neatceras viens, zina cits.

— Baiba Jagere šobrīd cītīgi raksta notis, brāļi Sējāni arī aizņemti, bet ir cilvēks, kas «Menuetā» nekad neko nerunā, un tas ir ģitārists Alberts Bartaševičs.

Alberts Bartaševičs: — Lai jau runā citi. Mana dzīve ir kā jau dzīve — strādāju celtniecībā vai kaut kur citur. Mājās šad tad uzspēlēju, bet no grupām man tagad ir tikai «Menuets», kādreiz spēlēju «Turaidas Rozē»; tas arī viss, ja neskaita kaut kādas kroga «blicītes» Tukumā, Mellužos — ļoti sen.

— Albert, jums nekad nav gribējies iziet priekšā, pabīdīt Kukuvasu nost un tā kārtīgi uzspēlēt savu ģitāru?

Alberts: — Nē, kas nav, tas nav — man nepatīk priekšā, laikam tāds raksturs. Un Leons foršāk spēlē, tāpēc arī viņam ir solo, es savējos nospēlēju pirms desmit gadiem «Turaidas Rozē».

— Un komponējis arī jūs neesat?

Alberts: — Nē, jo pietiek profesionālu komponistu, un Mārtiņš Brauns ir teicis — vienu dziesmu var uzrakstīt kurš katrs, bet, lai komponētu, jābūt dāvanām no Dieviņa.»